Ann. VI. Num. XI.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum,* est: in Italia Libellarum 10; ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato*

Cuncta mittantur ad* Aristidem Leonori *equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA		IN ANGLIA	IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTEMTR.	IN GERMANIA	IN CANADA
Apud Gebethner et Wolf	Apud "Kronika Rodzinna"	Apud Burns and Oates	Apud Fridericum Pustet S. Sed. Ap. et S. Rit. Congr. Typ.	Apud Fridericum Pustet S. Sed. Ap. et S. Rit. Congr. Typ.	Apud Librairie Granger Frères
VARSAVIAE POLONORUM Rakowskie Przedmiescie, 15.	VARSAVIAE POLONORUM Krakowskie Przedmiescie, 6	LONDON W. 28, Orchard Street.	NEW YORK 52, Barclay Street. CINCINNATI 436, Main Street.	RATISBONAE in BAVARIA	MONTREAL 1699, Rue Notre-Dame.

RERUM INDEX

ROMAE

EX OFFICINA *PACIS*, PH. CUGGIANI

35, Via della Pace

MDCCCCIII

PROSPECTUS SUBNOTATIONIS

COMM. VOX URBIS IN AN. MDCCCCIII

Pretium subnotationis est in Italia Libell. 10; ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7 ½; Coron. 15 ***recto tramite*** **mittendum ad**

ARISTIDEM LEONORI EQUITEM

COMMENTARII "VOX URBIS„ POSSESSOREM ET ADMINISTRATOREM, ROMAM, via Alessandrina, 87.

PRAEMIA SOCIIS CONSTITUTA.

Qui pretium uti supra miserit infra Ianuarium mensem anni MDCCCCIII, praeter Commentarii numeros omnes qui edentur ipso anno MDCCCCIII, accipiet ***ad libitum***

a) **Librum (vulgo « album ») praecipua Urbis referentem, pulchritudine insignem, atque Commentarii moderatore iubente expresse adstructum;** ***sive***

b) **Urbis e Ianiculo monte prospectum (Tabulam aere cusam metr. 1,10 × 0,24);** ***sive***

c) **Collectionem chartularum electissimarum, quae distinctae coloribus plurima de Roma, iuxta optimarum artium placita, referunt.**

QUI NOVOS DABIT SOCIOS

eliget insuper:

a) **Libros de disciplinis omnibus, de bonis litteris, de Ecclesiasticis rebus quolibet e bibliopolarum catalogo, usque ad dimidium subnotationis annuae suae, id est in Italia ad Libell. 5; extra Italiam ubique ad Libell. 7, 50; Marck 6; Sch. 6; Doll. 1 ½; Rubl. 3; Flor. 3 ½; Coron. 7 ½. Ipse electos libros describat atque Commentarii administratori significet; gratis mittentur, excepto impendio diribitorio Reipublicae debito;** ***sive***

b) **E picturis Urbis grandes duas, photographice redditas, prouti voluerit ac significaverit; usque, ceu supra, ad dimidium annuae subnotationis;**

c) ***Sin potius cupierit, dimidium subnotationis pretium ei remittetur qua pecunia dimiserit.***

Hac ultima conditione (*c*) modus datur sociis, quo si binos dederint socios novos, ipsi *gratis* Commentario fruantur; sin, possint amico favere, Commentarium dimidiato pretio praebentes.

Notatum vero plane volumus nos nova omnino sociorum nomina exspectare tradenda; non enim socios novos umquam existimabimus eos, qui nomen suum olim iam Commentario dederunt.

Ann. VI. Romae, Kal. Iuniis MDCCCCIII. Num. XI.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 ½.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

DE LEGE SIVE REGULA MONROVIANA.

Si rerum eventus varios respicias, nihil profecto admirabilius invenias, quam prosperitatem, populi Americae partem septemtrionalem incolentis. Romanorum hercle more priscorum hic populus ceterarum nationum colluviem in suam tutelam recipit, receptamque civitate donat, deinde autem civitate nova dignos reddere instituit. Stirps illa prisca, quae ex Britannia originem traxit, ita cum progenie aliarum gentium commiscetur, ut vix maior pars gentis Americanae Britannicam sibi originem vindicare possit. Porro sic accrevit populi numerus, ut intra paucos annos credere liceat gentem Americanam, multitudine habitantium, omnes inter gentes, si barbaros solos excipias, palmas primas laturam. Neque mirum videri debet, si gens quum natura, tum suopte ingenio tam beata, quae futura sint ita provideat, ut saluti suae consulat, imperioque suo stabilitatem atque periculorum immunitatem precetur. Quae reputantibus Americanis visum est doctrinam illam monrovianam pro regula sibi sumpsisse, quæ quum parum a multis intellecta sit, explicatione quadam digna nobis videtur.

*

Apud Americanos constat ante omnia ipsorum interesse, ne gens ulla ex iis quae Europam incolunt terram in continente Americana sitam sibi acquirere velit, neque novas cuiusvis modi colonias in solum Americanum deducere. Id autem duobus ex causis praecipue illis curae; primum ne in gentium alienarum res et discordias vel nolentes trahantur et in bellorum longinquorum pericula; deinde quod maxime ipsorum referre statuerunt Americanorum populis omnibus liberum cursum dari ad suas res suo ipsorum arbitrio administrandas.

Neque tamen gentium quae meridionalem partem continentis Americanae incolunt tutelam iustam sibi vindicaverunt Americani septemtrionales, ita ut gentes alienas impedire velint, ne iniuriarum sibi ab hisce gentibus illatarum poenas sibi debitas exigant. Nihil profecto obstare statuerunt Americani, quominus Germani debitam sibi pecuniam vi et armis repeterent; solum vero Americanum occupare et imperium adrogare non per Americanos licebat. Anglorum vero pariter interesse manifestum est regulam illam monrovianam servandam curare: quippe provincia illa ditissima, cui nomen Canada, in quam ex omnibus locis multitudinem hominum adfluere quotannis videmus, sibi pacem et rixarum immunitatem hinc et auguratur et exspectat.

*

Neque tamen pro dubio habendum est quin gentes illae, quae Europam veterem incolunt, fastidio quodam et odio hanc prohibitionem observent: ut quibus nimis exiguum terrae spatium detur ad iuventutem suam, nimis abundantem, alendam; tum etiam quia spes et ambitio fines exiguos in longius extendere suadeat. Inde nescio an futuras lites et discordiarum causas augurari liceat inter populos Anglo-Americanos atque nostrae veteris continentis incolas.

Quae discordia ne in bellum populos ducat, avertat Deus!

Herbertus A. Strong
Athenaei Liverpoliensis doctor.

DE MONUMENTIS TUENDIS.

Quemadmodum libertas, non facultas faciendi bonum vel malum, sed est potentia, qua nobis optio datur intra bonum et melius, et (ad praxim quod attinet) est ius, quo nemo impedire nos possit dum vel non patramus iniqua et nocentia, vel bona quaelibet agimus; ita in iure proprietatis, si perspicere voluerimus, non est omnino facultas, qua rebus nostris possimus uti et abuti, sed facultas, qua recta gerentes et rationi consentanea sequentes, possimus vel augere, vel servare tantum, quae habemus, non dilapidare, disperdere. Quapropter sicuti legibus coercetur libertas, quae iniuria imbuatur, quae damno ceterorum intumescat, quae in vitas et fortunas aliorum extendat modo sanguinolentas, modo rapaces manus; sic, et in proprietate exercenda, legibus coercetur providis paterfamilias vel demens, vel prodigus, qui patrimonium suum, haereditatem filiorum subvertat, qui suis utatur rebus, divitiis ad fraudem et usuras, qui, puta, si habuerit armenta, haec tormentis excruciet, effere torqueat. Ignota neque narro, neque trado. Qui enim homo improbe ita se gesserit, exsecratione obruitur civium suorum; nec deerunt qui ad rem recordentur spartani illius pueri, qui morte mulctatus est eo quod captas aves solatii causa obcaecaret.

Solent plerique atrocitatem animi tueri praeferentes leges romanas. Haud ita. Nam si quando paterfamilias de filio iudicaret morte plectendo, non haec agere poterat, nisi coacto concilio avorum, patruorum, quorum sententiae parendum erat. At hae sententiae postulabantur, ut a familia, a gente dedecus publici supplicii et mortis per carnificem dandae, arceretur; nec si pater atrocius quid moliretur in filium, affines et consanguinei et maiores id concedebant. Quamobrem nefaria Manliana imperia semper habita sunt; et illud redit aeternum etiam, romanis legibus, uti proprietate et libertate homines posse, abuti propriis neminem posse. Quis neget senatum romanum adversus Atilii Reguli uxorem, quae, ad ultionem cruciati et occisi coniugis in captivos Poenos saeviebat, minantia verba misisse, a feritate cohibuisse?

Aut illud praetereundum est, quod nunc etiam versatur prae oculis et quotidie habemus ad manus, patremfamilias, sua dissipantem, communibus omnium odiis circumdari? Nonne repellunt indulgentem vitiis, turpitudinibus? Nonne refugiunt helluonem? Nonne segnem irrident? Quid, quaeso, haec, si quisque suis posset uti et abuti?

Hoc igitur veluti principium ingens esto; in iure proprietatis exercendo nemini abuti illa fas esse. Atqui duplex abutendi modus: sive exterminando actu, quae bona sunt, sive, non curando, ita facere, ut pereant. Age modo. Siquis ex patriciis palatium habeat insigne, quod sit vel architectura, aut sculptis, aut pictis parietibus monumentum, poteritne suo lubitu illud subvertere? Accedent aediles, et subversionem vetabunt. Siquis domum suam incendere voluerit, eritne licitum volenti? Vicini clamabunt, et, invito domino, stabit domus.

Eccur ista? Aperte fatebor. Quia sunt nonnulla, immo plura, quae certis limitibus continent ius proprietatis, quo iure nemo in damnum alterius uti potest, nec ad detrimentum et ad deformitatem urbis suae.

Constituto igitur principio, et fundamento, quae inde exsurgat sententia palam est, si interrogemus: Potestne quaevis civitas ea monumenta destruere, vel pati destruenda, quae penes habet, cuiusvis fuerint generis et speciei? Omnes negabimus et posse facere, et vel tolerare.

Qua de causa? Illa in primis, quam recensui: quia nemo iure suo abuti potest; altera, quia in monumentis plura sunt expendenda. Enumeramus.

Monumenta sunt *a*) vel insigne artis opus; *b*) vel ob accepta beneficia Deo, vel hominibus constituta; *c*) vel vita functis pietate posterorum erecta; *d*) vel publico usui et commoditati commendata.

SOCIIS MONITUM.

Sociis pluribus morem gerentes Idib. Novembr. an. MDCCCCII apud Commentarii *Vox Urbis* administratorem officium instituimus, quod de negotiis Ecclesiasticis sit; de expediendis scilicet rationibus omnibus, quae apud Romanae Ecclesiae « Congregationes » aguntur.

Itaque si quis procuratione nostra uti velit, profecto temperantiam in pretio, studium atque alacritatem in opere inveniet.

ita apud Homerum Thersites depravata Achillis imitatio est.

Sed quo id maiore luce clarescat utriusque libri principes saltem locos raptim enumerabo et comparabo:

Iliad., lib. I.

.....αὐτὰρ Ἀχαιοὶ ‖ τριπλῆ τετραπλῆ τ' ἀποτίσομεν, αἴ κέ ποθι Ζεὺς ‖ δῶσι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι (v. 127-129).

.....αὐτὰρ ἔμ' αὔτως ‖ ἧσθαι δευόμενον..... (v. 133-134).

.....οὐ μὲν ἔοικεν (v. 233).

οἴκαδε ἴμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν (v. 170).

.....οὐδέ σ' ὀΐω ‖ ἐνθάδ', ἄτιμος ἐών, ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν (v. 170-171).

.....ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι..... γέρας..... ἄξω ἑλών (v. 135-137).

ἦ γὰρ ἄν, Ἀτρείδη, νῦν ὕστατα λωβήσαιο (v. 232).

Iliad., lib. II.

.....πολλαὶ δὲ γυναῖκες ‖ εἰσὶν ἐνὶ κλισίῃς ἐξαίρετοι, ἅς τοι Ἀχαιοὶ ‖ πρωτίστῳ δίδομεν, εὖτ' ἂν πτολίεθρον ἕλωμεν (v. 226-228).

ἦ ἔτι καὶ χρυσοῦ ἐπιδεύεαι..... (v. 229).

.....οὐκ ἐπέοικε..... (v. 126).

οἴκαδέ περ σὺν νηυσὶ νεώμεθα (v. 236).

.....τόνδε δ' ἐῶμεν ‖ αὐτοῦ ἐνὶ Τροίῃ γέρα πεσσέμεν..... (v. 236-237).

ἑλὼν γὰρ ἔχει γέρας, αὐτὸς ἀπούρας (v. 239-240).

ἦ γὰρ ἄν, Ἀτρείδη, νῦν ὕστατα λωβήσαιο (v. 241).

Haec de verborum similitudine, ex quo conicitur Thersitem, ut supra diximus, Achillis, vel, si cui malit, Agamemnonis depravatam esse imitationem. Qui autem in Thersiteam orationem diligenti cura introspiciat, nonne facile intelliget quanta malignitate redundet?

Quoniam vero nimis longum est, ultra propositi fines, singula commemorare, sat erit inlustrare quae in ipso orationis exitu ad Achillis elogium pertinent: ὃς καὶ νῦν Ἀχιλῆα etc. (v. 239 et seqq.).

Praeconium hoc, quo Thersites Achillem, ob animi mansuetudinem, laudibus effert, irrisionem sane, ni effrenem insolentiam continet. Quis enim ignorat diuturnam et acerrimam illam Achillis cum Agamemnone contentionem, cuius causa troianum bellum longum in aevum dilatum fuit? At ne te fugiat, quaeso, amice lector, tibi rem esse cum Thersite homine omnium maledicentissimo!

Huc spectat Achillei praeconii propria et sincera significatio, quae, aliter, vero repugnat; etenim Homerus auctor est Thersitem Achilli aeque et Agamemnoni saepissime conviciatum. Quid igitur dicemus?

Detractori omnia praesto sunt arma ad id quod cupit assequendum, neque laudis praeconia a probris internoscere curabit. Thersites Achilli parumper indulget ratus fore ut, si Pelidem, praeterita odia oblitum, blanditiis assentationibusque sibi devincat, tanti viri ope roboratus a bello troiano perficiendo Graecos, nullo negotio, deterreat.

Quo magis detractorum pravitatem improbabimus, quibus simulatio et dissimulatio dux et imperator est.

Pulchre et lepide Plautus, in *Trinummo*, Megaronidem inducit in pestem hanc tumido delitigantem ore:

Nihil est profecto stultius neque stolidius
Neque mendaciloquom neque adeo argutum magis
Neque confidentiloquius neque peiiurius
Quam urbani adsidui cives, quos scurras vocant.
Atque egomet me adeo cum illis una ibidem traho:
Qui illorum verbis falsis acceptor fui,
Qui omnia se simulant scire neque quicquam sciunt.
Quod quisque in animo habet aut habiturust, sciunt:
Sciunt quid in aurem rex reginae dixerit:
Sciunt quod Iuno fabulatast cum Iove:
Quae neque fuerunt neque sunt, tamen illi sciunt.
Falsone an vero laudent, culpent quem velint,
Non flocci faciunt, dum illud quod lubeat sciant.
Omnes mortales hunc aiebant Callidem
Indignum civitate ac sese vivere,
Bonis qui hunc adulescentem evortisset suis.
Ego de eorum verbis famigeratorum insciens
Prosilui amicum castigatum innoxium.
Quod si exquiratur usque ab stirpe auctoritas,
Unde quidque auditum dicant: nisi id adpareat,
Famigeratori res sit cum damno et malo:
Hoc ita si fiat, publico fiat bono.
Pauci sint faxim qui sciant quod nesciunt,
Occlusioremque habeant stultiloquentiam.

(Act. I, v. 198-222)

Equidem haec risum moverent, ni venenata « famigeratorum » iacula hominum pacem, qua nihil optabilius est, in saevas simultates verterent!

(Ad proximum numerum).

Marcus Belli.

ROSA, LILIUM ET ZEPHYRUS.

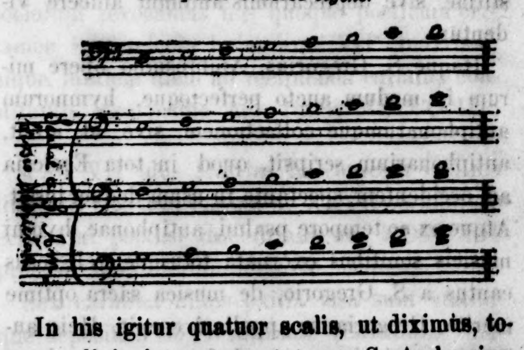
Cum aurora rutilo lumine ornaret solum,
Flagrans rosa, decus vallium, pandit labra,
Et lilio, quod suffiebat halitu
Auram, loquuta est: – « Cum vident me purpura
Pueri venustam, mox decore perciti
Quod halo captant cinnamum, iucundius
Odore panchaeo, ac amoris ignibus
Per me excitantur corda: tu quid, lilium? »
– « Me quando cernit, ut nivem, nitidum puer
Spinis, quibus tu ambire, prorsus liberum,
Albens honestatis trahit nectar, cycnus
Factusque cycno candidior, extra modum
Gestit volatu, tendit altum et in polo
Gaudet parata praepudico pectori
Specie Dei ». Ea vix lilium narraverat,
Genialis zephyrus duobus floribus
Sibi invicem suave osculum libantibus:
– « Firmate foedus, – ait – o camporum inclytum
Decus; ad fluenti mox sinus sumat puer
Amoris ignea ac pudoris candida
Dona ex corollis; ardeat semper puer
Favente, caritatis ignibus, rosa;
Accipiat almos usque fructus lilii ».
Amor pudorque dulce cor fingunt Deo.

Th. Vignas S. P.

DE MUSICA SACRA.

Musicae sacrae tria numerantur genera: primum musica liturgica, quae ex ipsis christianae religionis ritibus, tamquam ex fonte, promanat, quaeque primos Ecclesiae hymnos, antiphonas, totumque complectitur cantum, cui nomen a S. Gregorio Magno, anno quingentesimo nonagesimo post Christum natum ad Petri sedem evecto. Sed duo circiter ante saecula S. Ambrosius videtur musicae sacrae iam operam dedisse primum Romae, in qua prima cantus ecclesiastici schola a Silvestro papa I instituta fuerat, ac postea Mediolani, ubi, antistitis munere fungens, tanta animi contentione musicam sacram excoluisse dicitur, ut ipsius parens iure merito appellari possit. Quatuor enim musicae scalae, quibus totus religionis cantus tunc temporis innitebatur, ex aliquorum historicorum opinione, S. Ambrosio debentur, qui eas e scala modi dorici generis diatonici, penes Graecos olim vigente, in usum deduxit. Notandum est scalam modi dorici Graecorum in musico sono *re*, tamquam in fundamento, positam esse: quare S. Ambrosius illam, utpote gravibus placidisque religionis cantibus accomodatam, adhibendam putavit, ex qua tres alias hac ratione eruit scalas. Nam ex superiori gradu, id est e sonitu *mi*, tamquam fundamento statuto, in ceteros scandens sonos, alteram composuit scalam; simili modo ex sono *fa* in altiores sive in magis acutos progrediens, tertiam constituit et ita denique quartam, quae, ut par est, a sonitu *sol* originem ducit. Sequens tabula illustrabit exposita.

Scala modi dorici generis diatonici, olim penes Graecos vigens:

In his igitur quatuor scalis, ut diximus, totum religionis cantum statuens S. Ambrosius, gravibus iisdemque suavissimis sonitibus plures exornavit hymnos praecipuis diebus festis canendos: ex his singulari laude dignum existimamus « Te Deum » cui nomen, maxima prae excellentia, hymnus Ambrosianus. Mirum sane est nostris etiam temporibus, quibus musica supremos attigit perfectionis gradus, Ambrosianum hymnum ad solemnes beneficentissimo rerum omnium Opifici gratias agendas Christifidelium animum in templis vehementer excitare.

Attamen S. Gregorius, quae eius erat sagacitas mentisque perspicuitas, cito animadvertit Ambrosianas scalas plene perfecteque temporum progressui haud amplius satisfacere posse. Itaque quatuor S. Ambrosii scalis totidem adiunxit ex iis hoc modo deductas: scilicet in singulis novis instituendis scalis veluti fundamentum statuit musicum sonum quarto gradu subiectum sonitui illi, cui singulae innixae erant Ambrosianae scalae; sive, ut clarius rem explicem, S. Gregorius quatuor descendit gradus ex singulis sonis, in quibus, tamquam in fun-

Iamvero, quae sunt insigne artis opus, subverti, exterminari non debent, quia eximii artifices humano generi ad gloriam, ad dignitatem a Deo dati sunt; qui igitur eorum opera subvertit divina dona subvertit, et sacrilegus est iudicandus.

Quae ob accepta beneficia vel Deo, vel hominibus constituta sunt, illa praeferunt grati animi debitum persolutum a maioribus nostris, quorum voluntatem, quasi testamentariam tabulam in marmore, in aedificio exaratam intueri et nos grati reveri, et minores debemus. Quinimo si testimonium grati animi exhibitum Deo subvertemus, ipsi nos in alienum aes ingredimur coram superis, et ipso gravamur. Quod siquis cunctantem in ultione Deum, quasi absentem, aut negligentem, incuset, quia peccantibus huiusmodi nil subito accidit triste, meminerit consuesse Deum, quo gravius homines ex commutatione rerum doleant, quos pro scelere eorum ulcisci velit, his secundiores interdum res, et diuturniorem concedere impunitatem; at lento gradu ad vindictam sui divinam iram procedere, cunctationemque suam supplicii gravitate pensare. Neque alia homini lex, alia civitati, alia generi humano; sed una est omnibus eadem, cui parere necesse est; omnium enim et pater est, et rex, et imperator Deus. Non ergo monumenta eiusmodi si sacra licet subvertere. Quid si profana? Ab exordio humani generis maiores nostri eos in deorum numero esse voluerunt, qui, diffusis amplissimis beneficiis, ex hac vita migrassent. Itaque in historiis sancta eorum sunt nomina, qui patriam ab aliena iniuria vindicarunt, qui urbes, qui oppida condiderunt, qui optima adinventa ad cultum hominum, ad mores, ad humanitatem contulerunt. Quae sacra et indelebilia sunt in historiis nomina, eane nos una cum monumentis impune et iure delebimus, historias qui delere non possumus? Quo propiores iis fuerant atavi, eo melius rerum gestarum memoriam, eo magis quaecumque vera cernebant. Acquiescendum igitur iis, qui ea iudicarunt, qui suo, non nostro sumptu extulerunt, qui suo, non nostro in solo aedificarunt.

Quae autem vita functis fuerunt pietate posterorum erecta, haec quanti habenda sint, quanta religione servanda, quanta fide, quanta cura tuenda vix audeo dicere, cum vel apud ethnicos Deorum Manium iura sancta fuerint, cum nulla sit gens, quae patrum suorum ossa pedibus conterat, vel canibus asportanda relinquat; et qui ausus sit huiusmodi, ille, experientia teste, saeculis testibus, malo semper exitu dies implevit suos, quinimo non implevit umquam, sed medio vitae lapsus est atrociter in itinere.

Quae denique publico usui, vel commoditati commendata sunt, uti thermae, fontes, theatra, portus, pontes, haec nemini licere subvertere, cuivis servanda quisque intelligit; nec opus est verbis, nec diuturna demostratione probanda credimus, quae communi consensu gentium, eo ipso quod erecta fuerunt, quo frequentantur, probata fuerunt.

Sed habent et monumenta voces suas, quibus vel ii excitantur ad fortia, qui indolem viro dignam animo aluerunt, vel ii deterrentur a scelere, qui a recto abierunt. Tropaea Marathonia, quae pacatos prohibuere somnos a Themistocle, adolescentem, per nefaria vagantem et inquinatum, revocaverunt ad virtutes et gloriam, et Marathonia tropaea, Miltiadi posita, causa prima fuerunt, qua Europam non potuerit Asia rescindere, et immo Europa praevaluerit Asiae. Hac de causa Romani, maiores nostri, in atriis eorum simulacra esse volebant, qui reipublicae aliquid magnum consilio vel manu, domi militiaeque praestitissent. Eccur? Quia « maiorum gloria posteris quasi lumen est ». Haec igitur cum ita sint, circa monumenta satis ostendimus ea, quamvis illius populi sint, cuius in regione aedificata fuerunt, sed et illorum esse populorum, qui colunt historias, qui deos colunt, qui parentum, qui avorum et memoriam et pietatem et religionem colunt, et illorum denique, qui vel advenae, vel peregrini, vel rusticantes, vel eruditionis causa viantes, in illa incidunt, illis utuntur, illis fruuntur, excoluntur, illis evehuntur, ad virtutes eriguntur attingendas, adipiscendas, illis ad gloriam excitantur sequendam, ad decus factis insignibus promerendum, ad utilitatem civibus suis, humano generi comparandam, ad omne, quod bonum, quod faustum felixque siet, exciendum.

Est igitur in monumentis aliquid, ut ita dicam, universale, quod omnes allicit, et ad omnes pertinet; at dum ad omnes pertinet usu, abusu nemini patet; ubi enim monumentum aliquod per nefas immane rescinditur, non hic vel ille populus, sed universum humanum genus scelere, immanitate rescinditur. Quid enim commune habent mortui cum vivis? Quid artes cum praeliis? Quid pietas cum sacrilegiis? Quid saxa et immota marmora cum praetereuntibus? Quae nihil habent nisi ut iucundent, ut prosint, ut confortent, ut solentur, nihil habent nisi ut spem alant conditionis in melius futurae.

Mirabitur fortasse quispiam nos ita scripsisse; at pro certo habeat, et sequenti haec videbit in numero, nos eadem agi mente, eodem ferri consilio, quo de latina lingua omnibus ad cultum commerciumque humanitatis restituenda tam diu loquuti sumus; et sicut nonnulla attigimus ex iis quae speravimus, et ob quae contendimus, ita in hoc novissimo argumento, quod pertractandum assumimus, aliquid fortasse nos pariter assecuturos confidimus.

H. De Vecchi Pieralice.

THERSITES

IDEST

DE HOMINE CONVICIATORE AC MALEDICO. (1)

Corporis vitia animi foeditatem ostendunt: strabo, altero pede claudus, humeris gibbis et in pectus contractis, acuto capite atque raro capillamento Thersites fuisse traditur: « Inimicissimus autem Achilli in primis erat, et Ulyssi: ‖ Solebat enim his conviciari. Tum vero Agamemnoni nobili ‖ Ganniens dicebat probra: eique Achivi ‖ Mirum quantum succensebant animoque indignabantur » (2).

Quae, cum ita sint, late evincunt hanc mali ominis avem esse pro viribus cavendam, si licet

(1) Cfr. num. sup.
(2) Ex Patav. edit., v. 217-223.

iis quae vulgaris docet superstitio fidem habere. Quid superstitio?... Haec tene: si quis in gibbosum hominem per viam offendet, licebit ea die sibi felicitatem augurari; ideo gibbosus homo boni ominis indicium erit; at si in claudum et altero quidem pede? Minime vero: calamitosa tunc te fata manebunt!

Ideo peropportunum huc redit proverbium illud tritissimum, quod nos Veneti continuo ore promimus: *Da un segnà da Dio stè tre passi indrìo, da un zoto stèghene oto.* Idque me admonet homericum χωλὸς δ' ἕτερον πόδα perbene ad Thersitem aptatum; neque eo certe adducor ut arbitrer Homerum, cum Thersitem pingeret, has ineptas vulgi consuetudines ante oculos habuisse, sed quo magis ostendam putidam detractoris indolem cum vitiata corporis natura, non raro, sibi plane constare. Tu vero, candide lector, veniam mihi da, si in maledicentis hominis vituperationem haec, ut qui iocularia, ridens percurro. « Ridentem dicere verum quid vetat? »

Achivi ob Thersitae in Agamemnonem probra valde indignantur; quod silentio praetereundum non est, cum nativum in linguas maledicas universi humani generis odium luculenter significet.

Thersites vehementer in Agamemnonem invehitur:

Ἀτρείδη, τέο δ' αὖτ' ἐπιμέμφεαι ἠδὲ χατίζεις;
πλεῖαί τοι χαλκοῦ κλισίαι, ...
. . . .
. . . .
ἦ ἔτι καὶ χρυσοῦ ἐπιδεύεαι, ὅν κέ τις οἴσει
Τρώων ἱπποδάμων ἐξ Ἰλίου υἷος ἄποινα
ὅν κεν ἐγὼ δήσας ἀγάγω ἢ ἄλλος Ἀχαιῶν,
. . . .
. . . . οὐ μὲν ἔοικεν
ἀρχὸν ἐόντα κακῶν ἐπιβασκέμεν υἷας Ἀχαιῶν.
ὦ πέπονες, κάκ' ἐλέγχε', Ἀχαιΐδες, οὐκέτ' Ἀχαιοί,
οἴκαδέ περ σὺν νηυσὶ νεώμεθα, τῶνδε δ' ἐῶμεν
αὐτοῦ ἐνὶ Τροίῃ γέρα πεσσέμεν, ὄφρα ἴδηται
ἤ ῥά τί οἱ χ' ἡμεῖς προσαμύνομεν, ἠὲ καὶ οὐκί·
ὃς καὶ νῦν Ἀχιλῆα, ἕο μέγ' ἀμείνονα φῶτα,
ἠτίμησεν· ἑλὼν γὰρ ἔχει γέρας, αὐτὸς ἀπούρας.
ἀλλὰ μάλ' οὐκ Ἀχιλῆϊ χόλος φρεσίν, ἀλλὰ μεθήμων·
ἦ γὰρ ἄν, Ἀτρείδη, νῦν ὕστατα λωβήσαιο.

(v. 225-242).

Profecto haec tumultuaria Thersitae oratio, quam cuique circulatoriam verborum volubilitatem redolere perspectum est, ad illos fictos notis versibus similes propius accedit, quos Graeci παρῳδίαν appellant. « Παρῳδία huius loci omnium qui sunt in Iliade pulcherrimi, – ad rem Cesarottius (1), etsi Homeri parcissimus laudator, scribit, – insignis habenda est; quod praecipue elucet ex multiplici earum locutionum usu, quae in acerrima illa Achillis cum Agamemnone contentione, de qua in lib. I *Iliadis* sermo fit, passim occurrunt. Homerus scilicet Thersitae imaginem iocorum lascivia hic lectori proponit non aliter quam Aloisius Pulcius, ut ex recentiore poëmate exemplum afferam, perridiculam Marguttii imaginem fingit: siquidem uti Marguttius, dum praeclara Morgantii facta stulte affectat in scurram cadit,

(1) V. *note del Rigutini*, op. cit., pag. 67.

Cryptaeferratae oppidi prospectus.

cum locus hic sit, ubi, in quod animo contenditis alacri, id re nunc exstat, cum admoneat historia vos hic illo in Tusculano versari, quod, M. Tullii Ciceronis aetate, doctissimorum virorum, graecis et latinis litteris cultu pollentium, hospitium celebre, et conventus suavis fuit. Hic, quasi Athenis in novis, Tullianum lyceum, et academia Tulliana eminebant, graecorum artificum operibus, aere, marmore perfectis, celebrata; hic in bibliotheca sublimia sapientiae Hellenicae monumenta congerebantur, Attico mittente volumina rogatu summi oratoris Romani. Itaque iam ab inde hoc in solo, graeca et latina sapientia, in praestantissimi illius viri mente et pectore suavi miscebantur amplexu. At super praeinsignibus Tusculani huius Tulliani ruderibus, iam ab anno MIV, p. C. n., exstat graecum hoc asceterium, per monachum e Calabris adventantem, excitatum, monumentum quidem graeci ingenii in Italia unicum, ingens, in Italia hac, quae graecas litteras et sapientiam maxima semper cura coluit, et servavit, et aluit. Asceterium hoc, graecarum historicus rerum ingens, Carolidis, nuper scripto appellabat " oasim Hellenismi magna cum gloria Latii in pectore medio servatam ad celebre et historicum Tusculum ,,; quod si quoddam praeteritum saeculum, cui pulchra prae marmoribus erant gypsea, et artis nugae et crepundia, profana dextera vetustissimum non violavisset hoc venerandae vetustatis opus, vos hic admiraremini nunc byzantiae architecturae specimen egregium, quod neque monachorum voces, neque graecarum cultus Musarum, quas ille, potens etsi nimium, ignorabat, potuerunt a dementi restauratione integrum conservare. Quae supersunt exigua vos moneant quid olim fuerit hoc templum pariis sustentatum Tullianis columnis, nunc muro inclusis, picturis viduatum, quas nunc sub tecto tegulis tigillisque appositas videre licet, sed oculos vestros ab illis prohibet interpositus fornix, fortassis ne irascamini fabris murariis et lignariis, qui usi materie illa sunt ad fulciendum trabes contignationis hodiernae. Musiva tamen opera nonnulla in parietibus servat, ut inde intelligatis quantum sit, quod est vastatum. Si tamen reliqua haec in pretio sunt, non minus insignis fit locus et Roveriana arce, et Sangalli porticu, et picturis Zampieri illius, *Domenichino* nomine cogniti, et Senensis; insuper huius loci studia, historia, ritus, indoles satis ostendunt quae Helleno-Latina semper in ipso floruerint.

Heic, ubi Tullius *Tusculanas* exarabat, et ad limam libros *de Senectute, de Oratore, de Republica* revocabat, ex quo graecum hoc monasterium editum est, et insonuit et iugiter insonat graecae hymnographiae melos, cui non mediocre addiderunt, quae Cryptaeferratenses monachi, requirentes novos in peritia sua modos musicos adinvenerunt. Cum clarissimo Montfaucon dicam: " Locus hic admirabilis exstitit officina graecae graphiae ,,; dicam cum Pitra: " Locus hic tamquam ara fuit, in qua sacer ignis disciplinarum graecarum monachorum traditione servatus est ab Oriente delatus, eruditorum opere et labore in Tullianum Tusculum, filiis Nili decus Tusculi pristinum restaurantibus ,,. Hic enim in solitudinis pace et quiete, ubi monachi vita teritur traditur posteris, quae sacra a senioribus accepit, disciplina et amor graeci sermonis tum patricii tum plebeii servatur et exstat idem, novem saeculis frustra labentibus, una cum disciplina et studio cultioris latinitatis; quae quidem vobis videnda perstant in bibliotheca graecis latinisque codicibus insigni, una cum graecae paleographiae specimine; morem namque nongentos post annos adhuc sanctissimo viro Nilo gerimus, qui sua aetate calligraphus ac tachigraphus celeber exstitit. Quae autem supremis hisce annis edidimus: *Fragmentum Strabonis*, nostris in palimpsestis repertum; *Badiam; Petrarcham et graecas in Italia disciplinas; Viam Sacram, seu Triumphalem; Diverticulum Frontinianum et aquam Tepulam*, vobis ostendant qua sedulitate graecum et latinum colimus et curamus, utrumque concordia fraterna diligentes et sequentes. Hisce emicet monasticum sagum togamque non esse belli adversus doctrinam vexillum; namque has monachi medio, quod dicunt, aevo Italiae graeca et latina servarunt, et adhuc servant; quod si interdum in scientiam irascitur et excandet, id fit ubi scientia tumens signatos sibi limites finesque praeterire audet, quos ultra, citraque nequit consistere rectum, et in scelus ruit, prouti libertas, si procax fiat, et civitatem misceat. Quinimo ipsi qui vivimus, qui alloquimur, qui coram adstamus, connubium hoc graeco-latinum ostendimus; Latini enim genere, Itali ortu, caelo, soloque sumus, et hic graecis operibus porreximus manum, linguas eloquio, ritibus sacra, vestibus corpora, ita ut Carolidis ille, de quo egi, nos indicaverit " monachismo graecos, philo-hellenos prouti Europaeos, illustres legatos Graeciae occidentalis ,,.

Propterquod spes mihi arridet animo, quoniam quasi fratres venientes accepimus, neque dubito fore ut ad vestra redeuntes, sive coetu ea vobis sint, sive domi, iucundam monumenti huius helleno-latini recordationem vos reportaturos, cui nunc honorem decusque additis conspectu et frequentia vestra. Venerit ubi insequens annus, IX saeculum a constitutione abbatiae huius, – ita hodie dicitur, – celebrabitur. Favente moderatore studiorum supremo, nobis mens est et consilium solemniter celebrandi annum et dies. Vos itaque redeuntes domum bona loco huic verba loquamini, ut in honore sit aedificium, cui adsunt eruditi omnes, cuique fortassis, ut speramus, referendae in Orientem litterae graecae dabuntur, molliores et elegantiores factae cultu et sapientia latina. Hac bona spe, salvere vos iubeo, o iucundissimi hospites, duplicique idiomate nostro auguror: SALVETE, ΧΑΙΡΕΤΕ ».

P. Alexis.

EX BATAVIA

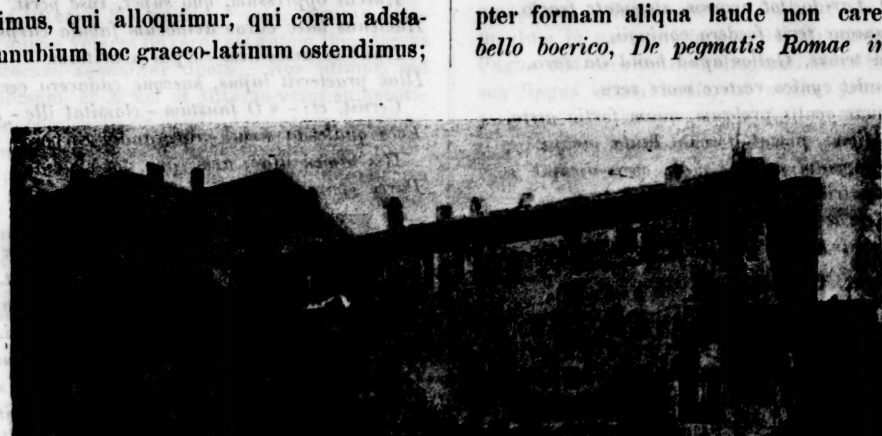
De certamine poetico Hoeufftiano.

Accepimus de nupero ac futuro certamine poetico Hoeufftiano has litteras, quas libenter edimus. Occasionem nacti, in mentem sociorum revocamus nos quoque poeticum certamen in fasciculo huius anni VII° indixisse, eique fatalem diem ad recipienda carmina constitutum esse pridie kal. Iulias MDCCCCIII:

« Ad VII idus Martias in consessu Ordinis litterarii tres dati iudices de XXVII carminibus certamini poetico Hoeufftiano an. MDCCCCII propositis rettulerunt hunc in modum:
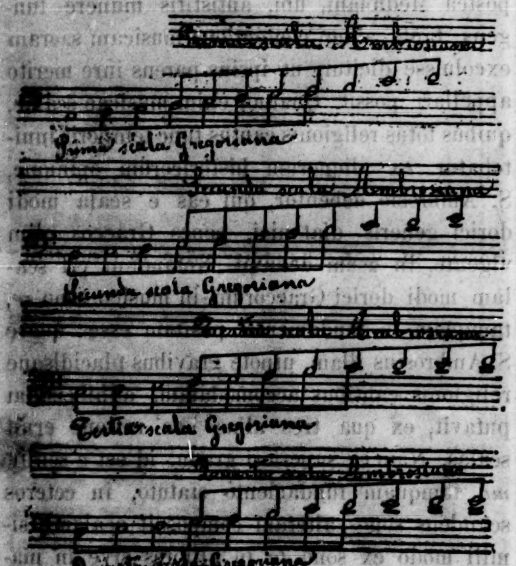
Sex carmina nimis exilia visa sunt statimque seposita: *Ob Wilhelmae restitutam valetudinem, Campanariae turris munera, Exitium Sancti Petri in Martinica, Familia, Mors, Batavorum arx nova.*

Decem carmina rebus mediocria, tamen propter formam aliqua laude non carebant: *De bello boerico, De pegmatis Romae incendi so-*

Cryptaeferratae Castellum, Monachorum domicilium.

damento, singulae S. Ambrosii positae erant scalae, comprehensis in descensu, si ita loqui fas est, tum sonitu, unde discedendum, tum sonitu, ad quem erat perveniendum, ut in musica mos viget. Ex his ergo gravioribus sonis, tamquam fundamento statutis, S. Gregorius in altiores, sive in minus graves iterum scandere non dubitavit; quo factum est ut quatuor novae instituerentur scalae, quae ex Ambrosianis deductae habendae sunt. Rem sequenti tabula illustrare placet, ubi cum S. Ambrosii, tum S. Gregorii scalas arctissimo inter se vinculo coniunctas videre est.

Ambrosianae scalae, post S. Gregorii inventum, appellari authenticae coeperunt; Gregorianae vero italico vocabulo dictae sunt *plagali*, idest obliquae, quae sensu quodam suavis moestitiae, sive deprecationis animum afficere videntur.

Itaque S. Gregorius, Ambrosiano opere mirum in modum aucto perfectoque, hymnorum antiphonarumque collectionem, sive, ut aiunt, antiphonarium scripsit, quod in tota Ecclesia ad occidentem spectante in usum deduci iussit. Atque ex eo tempore psalmi, antiphonae, hymni musicis sonitibus exornata totusque religiosus cantus a S. Gregorio, de musica sacra optime merito, Gregorianus appellari coepit. Heic autem, ne quis in errorem inducatur, animadvertendum putamus nos in scalis superius exaratis musicos sonos, claritatis gratia, iisdem graphicis expressisse signis, ac nostris diebus exprimi solent. Etenim quaestio est, quam brevitatis gratia praetermittimus, utrum S. Gregorius ad musicos sonitus designandos litteris, more Graecorum Romanorumque usus sit, an numeris, ut a sexto ad decimum secundum saeculum post Christum natum plerique musici sonos oculis accipiendos praebere consueverunt. Signa autem, quibus S. Ambrosius musicos expressit sonitus, historici fere silentio praetereunt. Notandum insuper Graecorum scalam, de qua supra verba fecimus, similem fere esse nostrae, quae a *re minori* nuncupatur. Denique supervacaneum addere existimamus septem musicos scalae sonitus ex antiquissimis usque temporibus eosdem fuisse ac nostris diebus, cum ex ipsa hominum gutturis conformatione, sive natura, sponte sua proficiscantur.

At vero sunt alii historici, qui putent octo musicos tonos, quos supra memoravimus, Ambrosio atque Gregorio minime deberi, sed plura ante saecula iam exstitisse et in Ecclesia orientali a sanctis viris Iacobo, Marco et Barnaba, in occidentali autem, sive romana, a S. Petro in usum fuisse deductos, quum ex his apostolis primi Christifideles psalmos canendos docti fuerunt. Certum est enim penes christicolas Graecos, Armenos, Maronitas, Coptos atque Aethiopes, octo tonis, de quibus diximus, religiosos cantus innixos fuisse: eandem igitur canendi rationem et in romana viguisse ecclesia iure merito coniici debet. Re quidem vera historicus F. I. Fétis in opere, cui titulus *Histoire générale de la musique* (1) ait nihil certi statui posse de opera, quam S. Ambrosius dederit musicae liturgicae instaurandae, cum id genus documenta ob temporum vicissitudines sint pessumdata. Ceterum extra omnem dubitationis aleam positum est, – pergit Fétis, – mediolanensem ecclesiam, ante S. Ambrosium, liturgica quadam musica non caruisse: hanc sanctus antistes melius ordinatam pluribus *praefatiis* atque hymnis auxisse perhibetur, ut ex scriptis Valfridii Strabonis, fratris Benedictini, qui nono saeculo christiano vixit, colligi potest. Quod autem ad S. Gregorium attinet, Gallicus historicus (2) plures profert religionis cantus, qui in tonis obliquis vulgo *plagali* positi sunt, quique, ante S. Gregorium, in variis ecclesiis iam viguerant. Ex Fétis igitur sententia S. Gregorius in suo *antiphonario* nihil aliud fecisse videtur, quam in unum collegisse atque sapienter ordinasse varios cantus iam antea in usum deductos, iisque, pro rituum opportunitate, aliquos forsitan marte proprio addidisse, qui non novis, sed iisdem octo tonis iam vigentibus essent innixi.

Itaque, Fétis opinione minime obstante, concludere nobis licet non levia beneficia ab Ambrosio atque Gregorio in musicam sacram fuisse profecta, quum, ut ipse fatetur historicus, tum Mediolani antistes, tum Romanus Pontifex religiosis cantibus ordinandis, augendis, evehendisque pro viribus ac tempore operam dederit.

De primo musicae sacrae genere haec pauca leviter attigisse sit satis; secundum autem et tertium genus disserendum ad proximos numeros deferimus.

HERSILUS.

(1) Vol. IV, pag. 134.
(2) Vol. IV, pag. 149, 156, 157.

“CRYPTAFERRATA.„

INTER oppida, quae apud Romam Latialibus in collibus exstant amoenissima et saluberrimo aëre commendata, et prospectu spatiantia mirabili, hoc proculdubio est, cui « Cryptaferrata » nomen, a vetustissima, prouti tradunt, Deiparae imagine, in quodam specu depicta ferreis munito cancellis. Quae venerabilis imago in templum translata olim fuit, quod una cum asceterio monachorum Graecorum pone conditum est, romanorum Pontificum beneficiis insigni, quo, veluti annulo quodam, ad unitatem utriusque ecclesiae, latinae scilicet graecaeque, restituendam uterentur.

Qualis et quanta loci historia! Anno quippe quarto supra millesimum p. C. n. Nilus, monachus Rossanensis, afflante spiritu, cum quartum ac nonagesimum aetatis suae annum ageret, huc a coenobio suo Serperi prope Caietam demigrans in Urbem invisurus Apostolorum limina, divertit, hoc erexit quartum Basilianae familiae suae monasterium.

Locus deinde castello ad rem bellicam opportune communiendus visus est, quod Iulianus Della Rovere arce solidissima armavit, militibus saepe propugnantibus et oppugnantibus illo turbulentissimo ac tenebricosissimo civilium bellorum et praeliorum tempore, ita ut metus et pericula illic agitarentur ubi quietis ac tranquillitatis oppidum plenissimum fore credebatur, ubi doctrinae omnes, optimaeque artes quasi propria in sede commorabantur defugae a tumultu et aestu saevientium populorum ac dynastarum.

Verum haec alias, quae ad historiam pertinent, recensebimus, et in venturum annum delegamus, quando nona erit saecularis solemnitas a condito hoc asceterio; tunc fas erit integrum Commentarii nostri fasciculum tanto eventui dicare. Nunc profuit haec delibasse pauca, cum id postulet opportunitas temporis, et auspicia quae fuerunt, dum coetus e latinis populis, congregatus in Urbe, huc solemni quadam peregrinatione ab Urbe, XIII ante kalendas Maias, convenerunt.

Quid loco, quid adeuntibus, quid hospitibus, quid aetati et celebritati praeteritae, quid sperato et in votis futuro, fuerit, et sit, et fausto alite ominandum, nos quidem exiguo, quo stylo valemus mediocri, adoriemur; sed praestat, ac dignum lectorum nostrorum excellentia videtur, ea latine referre, quae, pulcherrima oratione alloquens hospites, monachorum abbas Arsenius Pellegrini, protulit.

Ubi igitur hospites in asceterii aulam, cui Roveriana nomen, excepti humanissime, uti assolet erga hospites, a monachorum ordine, insuper et a Municipii magistratibus et spectabilibus oppidi viris convenerunt, eruditissimus ille abbas ita orsus est loqui:

« Qui locus hic, monachis frequens, coluit hospitii sanctissimas leges ab origine sua iucundissimus, hodie iucunditatem maximam vel excedens, laetitia gestiens ineffabili vos accipit hospites, vox amplectitur, vos quasi gremio fraterno fovet, o virorum excellentium cohors, qui Romam primo adivistis, Romam, cui semper cordi fuit humanitatem, cultumque Graeco-Latinum fovere, constringere foedere, per aetates et regiones omnes provehere, promovere. Et iure; Roma enim et Graecia disciplinarum omnium veluti cardines sunt, fundamenta et auctores. Hinc ego, et, quos videtis, fratres mei, maxime adventu vestro gloriamur, tibique, o praeses, vobisque, o coetum qui constituitis praestantissimi, qua par est monachis, simplicitate et ingenuitate unum dicimus, at ex corde toto, omnibus repudiatis fucis et ornamentis circumludentium verborum: Bene adveniatis!

Et bene quidem adveniatis in hoc pacis asylum, in quo novem abhinc saeculis, religio et scientia, quies et labor, in conceptum constantia, in modorum progressu fraterna societate iunguntur.

Praestat autem, nobisque mirificum est vos omni honore, quo possumus, accipere et colere,

quemdam choream ducere peritissimum, illiusque similem qui, Asra rege, a Punt terra deductus est ».

Quibus ex verbis simulque ex hieroglyphicis signis satis aperte eruitur Donkam illum ex pumilionibus fuisse, qui iuxta maximos Nili fluminis lacus adhuc vitam agunt.

Punt, terra Galla, barbarorum regionem significat, ubi, iuxta relata a Bottego centurione, pumiliones tribus nonnullae abditae vivunt.

Wolfius doctor ad Congo flumen eos pariter invenit vix duobus pedibus corpore magnos, eos vidit Kunel in Kamerun terris, eos circa Ubanghi et Sciari lacus Crampel viator invenit, quos Fans barbari, mercede pacta, ad elephantium venationem deducunt, ut eos cuspide immissa mactent.

Caietanus Casati, equatorialis regionis investigator illustris, eos meridiem versus post terras a Zandeh et Niam-Niam barbaris occupatas recognovit, sed parvos corpore docet tamen fuisse animo indomitos et suae libertatis studiosissimos. Hi varie vocantur: *Efé*, *Akka*, *Vociù*, *Afisi*, *Tiki-tiki*. Ex feminis eorum mortuam unam secum abduxerat, cuius ossa Britannicum Museum hodie habet.

At qui maxime eos cognoverit Henricus Stanley censendus est. Qui cum an. MDCCCLXXXVII-VIII iter faceret ad Eminii, Aegyptiorum reguli, vestigia lustranda, iis saepe occurrit, viditque modo duo in genera distingui. Aliud nimirum simiarum perquam simile oculis parvis atque belluina facie, aliud fusco minus colore et pulchritudine formae insignius.

Venatores optimi quidem et peritissimi insidias tendere belluis, et laqueos parare, sagittasque iaculari adeo venenatas, ut brevi suo vulnere elephantis immanem molem roburque conficiant.

Proceras inter et praevalidas gentes castra metati degunt pacificam ibi vitam, quippe qui veluti excubias agere tutissimas contra aliarum gentium incursiones videantur. Magalia eorum plerumque per lucos densissimos, perque loca palustria, neque commercia illis ulla cum sui generis homunculis quotquot *Bushmen* vocantur.

Si fides adhibenda est iis quae viatores acto iam saeculo enarravere, *Wambutti* et *Akka* et *Batwa* tribus maxime adfines illis vita sunt, modo vero eorum genus paene deletum Batavorum incursionibus et armis dicunt. At similes gentes habent Philippinae et Borneo et Sumatra insulae, quos iberica voce *negritos* vel *igorotos* coloni nuncupant; nigritarum enim faciem et corpora primo occursu portendunt. Verum neque de iis multa innotuere, ut est plerumque silvis et paludibus eorum abdita vita et ab hominum commercio seiuncta.

Qui humani generis variis moribus et originibus student, hi tuto iam adseruere eos phinnicae gentis maxime persimiles esse natòs. Eorum vero mores ad truculenta omnia et ferocissima acclines passim dictitantur, quippe quibus humanis vesci carnibus maxime dulce sit, sive quod nimio frigore nimiisque rigoribus aëris ad id moveantur, sive quod, eam ob causam, eorum sacerdotes ritus horrendos constituerint Deo ignoto atque terribili, cuius iram victimis cruentis expiarent.

Quorum criminum vestigia exstant quoque in veterum fabulis, quae Saturnum docent filios comedentem, vel Cyclopes et Lestrigonios humanis membris pastos; vel in ipsis quoque moribus qui Pictos vel Petios incolas vetustissimos fama crudeli donarunt; quae gentes deinde a Germanis invadentibus dispersae, suas reliquias vix hodie ostendunt in Lapponiis et Groelandicis, viros corpore passim parvos, qui nordica Europae, Asiae et Americae litora nostris quoque diebus possident.

A. Costaggini.

QUID OLIM (CENTUM ABHINC SAECULIS) IN PERSIDE?

Commentarii nostri lectoribus aliquid traditari circa ea, quae effodiuntur in Perside, – si tamen Persidis nomen Susitaniae, seu Yrieniae (*Iran*) bono iure tribuendum quis autumet, aliud enim, ut ait Q. Curtius, limen est, aliud vero domus, – dum gerimus morem titulo, et

5]

SELECTA EX BIBLIOTHECIS ET ARCHIVIIS.

DE RECTA PRONUNCIATIONE LATINAE LINGUAE DIALOGUS.

V.

Earum omnium Latinis plus uno sonus. Priscianus denos aut plures cuique tribuit, ex enunciatione, ex flatu, ex accentu. Tu eum vide. Nam ego cur subtilia illa persequar, sine bono ullo usu? Sonos eos tantum exigam, qui in natura ipsa litterae et in solitario eius proprioque effatu insunt. Talis, ut minimum, cuique vocali duplex ».

Ego interrupi: – « Duplexne? – inquam. – At nobis, mi Murete, simplex ».

— « Quiesce, – inquit, – audies. Imo non duplex modo, sed quibusdam triplex quadruplexque. Sed minimum duplex. Cum enim vocales omnes ancipites sint Latinis (de quantitate loquor) et modo longae eae, modo breves, curae imprimis habuerunt prisci, ut sono ipso distinguerent, quantae illae in quaque dictione. Ex ipso, inquam, enunciatu colligebas A, an I, longum in "palus", in "sinus" dicerem; O, an V, in "populus", in "uter"; et "legimus" praeterito tempore efferrem, an praesenti. Decore, imo utiliter. Nam hodie quae confusio et turbela? Omnium pariter idem sonus, brevium longarumque, adeoque vocalem unam non discernimus, ut nec eam a bivocali. Itaque iure ambiguitatibus scatet et sordet hic noster sermo prae antiquo. Nec cura iis solum haec in enunciando; etiam in scribendo fuit, aliter omnino vocales longas pingere soliti, aliter contractas. Nam has solitarias ponebant ad exemplum hodiernum; illas geminabant ut duplicatione ipsa duplicem et productum in iis ostenderent illum sonum. Hunc usum scriptores prisci mihi firmant, ut Victorinus Afer: "Naevius et Livius, cum longa sillaba scribenda esset, duas vocales ponebant"; Quinctilianus, qui mansisse id ad Attium vult, his verbis: "Usque ad Attium et ultra, porrectas sillabas geminis vocalibus scripsere". At Terentius Scaurus Attium ipsum auctorem facere eius inventi videtur, ut censeo, falso. "Attius – inquit – geminatis vocalibus scribi natura longas sillabas voluit, cum aliquid adiecto vel sublato apice longitudinis vel brevitatis nota possit ostendi". Qui bene tamen de apice monet, quem secuta aetas, ut compendi faceret, usurpavit pro geminatione. Apicem appello lineam transversam quam superiicere vocalibus longis soliti, hoc modo A · E · Ō · V̄; nam I consulto omisi, quae sola nec geminata olim, apicata, ut dicam infra. Haec linea est, quam Graeci dixere τὴν μακράν. Quinctilianus de ea fuse et commode: "Ut longis sillabis omnibus apponere apicem ineptissimum est, quia plurimae, natura ipsa verbi quod scribitur, patent; sic interim necessarium, cum eadem littera alium atque alium intellectum, prout correpta vel producta est, facit: ut "malus" utrum arborem significet an hominem non bonum apice distinguitur; "palus" aliud priore sillaba longa, aliud sequenti significat. Et cum eadem littera nominativo casu brevis, ablativo longa est, utrum sequamur, plerumque hac nota monendi sumus". Atque ut geminatio dudum, sic apex iste nunc prorsus aboluit, maiorum aevo in tam crebro usu, ut Isidorus autumet habitum eum inter legitimas ipsas litteras, his verbis: "Inter figuras litterarum et apices veteres duxere: est autem linea iacens super litteram, aequaliter ducta". Nos utimur, sed longe aliorsum, et N vel M litterae velut suppositicium eum, compendiaria quadam scriptura, habemus. Quod tamen haud novitii plane inventi videtur, siquidem in priscis etiam libris hic apex occasionem erroneae istius scripturae praebuit: **quotiens, totiens, vicensimus, formonsus, aquonsus**, cum scilicet invenissent **quotiens, vicensimus, formonsus**, etc. Haec universe de vocalibus earumque sono; singulas nunc mihi vide.

VI.

Atque agmen mihi totum A ducet. Iure. Cur enim non ea princeps, quae naturae ductu, principium voci dat? Infantes vide: per hanc vagiunt: pueros: per hanc babant, lallant, tatant; viros, feminas: praecipuos affectus efferunt per istam. Gaudent? **ha ha**, audies. Dolent? **ah, ah** ingeminabunt. Nec dissimilis observatio (permitte mihi curiosam paullum curam) in vocalium ceteris, e quibus E pariter gaudii dolorisque index. Illius, cum **eu, euge**, "evare" dicimus; istius, cum **he, hei, heu** "heiulare". Sicut O item nos laetos exclamamus, et **ohe** saturos ac bene habitos, et "ovamus" exsultantes; contra O et *oh nos miseros* etiam audies in dolore. At I in admirationem valet, cum II ad novitatem iteramus, itemque **io** ad triumphum. V moeroris tantum nota est, ab eaque **hu, hui** et "ululare". Cum autem attendis, magis est ut maestificae omnes sint et dolor in iis praevaleat, sicut in omni vita. Ideo bene et perite de interpretatione earum Artemidorus: "Litterarum quae vocales, metus ac turbellas significant" (1). Sed missis deliciis redeo ad meas spinas. A igitur litterae pronunciatio duplex, crassa et lenis; illa cum longa, haec cum breviata. Lenem sic efferes: ore diducto, flatu valentulo, suspensa modice lingua, nec dentibus appulsa. Ita dices: **amo, facio, adigo**; sicut audis, et paullum modo attenuatius subtiliusque quam vulgo. At crassam incrassabis pariter: efferes eam spiritu lento et haud aeque valido, ore modice aperto, et pressim (me vide) rotundo; denique in longa ea enunciatio longior, et velut AA geminatae. Sic dices: **amaabam, effaari, aaram, faatum**; sic distingues **maalum** in navi aut in pometo, ab homine malo; sic lingua tibi secernetur a **linguaa**. Haec Suevorum in sua lingua etiam hodie, ut audio, pronunciatio et scriptura est; haec veterum fuit, quam Lucilius et ii qui apices praetulerunt eiicere conati sunt frustra: Nam illius versus apud Victorinum sunt, e IX *Satyr:*

> A *primum est, hinc incipiam, et quae nomina ab hoc sunt.*

Deinde:

> A *primum longa et brevi sillaba: nos tamen unum*
> *Hoc faciemus, et uno eodemque, ut diximus, pacto*
> *Scribemus* pacem, placite, Ianum, aridum, acetum,
> Ἄρες ἄρες *Graeci ut faciunt.*

(Ad proximum numerum).

I. Lipsius.

(1) Lib. III, 34.

litis, Post mortem Michaelis filii, Roma, Lyrica, Caritas, Solyma eversa, Mater, epinicion ad lyram, Elegia, Veneta turris.

His omnibus carminibus reliqua longe praestabant, quae secundis curis inter se comparavimus eo eventu, ut quinque poemata minus perfecta, *Christi natalis solemnia, De Visitatione Virginis, De bello Angloboero confecto, Savonarola, Epistula Maecenatis ad Horatium,* postponerentur his quatuor: *Cilix, De excidio Sancti Petri, Iuvenilia, Perfugium nostrum,* utque duo carmina, *Capreae* et *Feriae aestivae* de praemio certarent, quod tandem concessum est *Feriis aestivis*, cuius scidula aperta nomen prodidit Petri Helberti Damsté Ultraiectini. Praeter hoc igitur carmen praemio ornatum, in lucem prodibunt etiam *Capreae, Cilix, De excidio Sancti Petri, Iuvenilia, Perfugium nostrum,* simul ac poetae scidulas suas aperiendi veniam dederint.

Ad novum certamen cives et peregrini invitantur his legibus, ut carmina latina non ex alio sermone versa nec prius edita argumentive privati nec quinquaginta versibus breviora nitide et ignota iudicibus manu scripta, sumptu suo ante kal. Ianuarias proximi anni mittant Hermanno Thomae Karsten, Ordinis litterarii Academiae Ab-actis, munita sententia, item inscribenda scidulae obsignatae, quae nomen et domicilium poetae indicabit. Ceterum iudicibus gratum erit, si poetae in transcribendo portabile prelum Britannicum (*typewriter*) adhibere velint.

Praemium victoris erit nummus aureus quadringentorum florenorum. Carmen praemio ornatum sumptibus ex legato faciendis typis describetur, eique subiungentur alia laude ornata, quando scidulae aperiendae venia dabitur.

Exitus certaminis in consessu Ordinis mense Martio pronunciabitur, quo facto scidulae carminibus non probatis additae Vulcano tradentur ».

H. Kern
Ordinis Praeside.

DE PUMILIONIBUS.

Quum Mianius atque Schweinfurtius primi de pumilionibus in Africa docuere, fabulari viros illos gravissimos arbitrati sunt passim, qui Africae res summa curiositate persequebantur; cumque paulo post speciminis ergo, Akkas illos ad Victorium Emanuelem II, regem Italorum, Mianius misit, eos tamquam monstra atque prodigia, potiusquam populi alicuius èxemplaria retinuere.

Attamen pumilionum gentes iam innotuerant, ut qui in extrema Africa a lucis vel silvis nuncupentur silvarum nomine *Bushmen*, ut pariter Andaman insularum incolae atque Carolinarum Philippinarumque nigritae. Eorum tamen nulli adeo tenues et pusilli artubus visi fuerant quantum novissimi Akkas italo regi oblati. Tunc itaque veterum memoriae investigari coeptae, et Herodotus quoque nonnulla de huiusmodi populis tradens in memoriam revocatus, quem forsan doctiores critices artis periti fabulantem incusaverant.

Herodotus enim de itinere quodam loquens a Nasamonibus, Berberiae populis, meridiem versus suscepto, eos enarrat ad maximi fluminis ripas feliciter appulsos a pumilionum manu captivos factos.

Megastenius, qui post Alexandri victorias, a rege suo ad Sciandra Gopta Paliputrae regem legatus accesserat, homines memorat pusillos, naribus paene orbatos, quos dicit cum gruibus assidue pugnantes. Rousselet vero auctore, pumiliones hi quasi protoparentes habendi sunt gentium nonnullarum ex corpore maxime pusillo, quae mediam Indiam incolunt, ubi simiarum nomine innotuere; populi quidem iaculatoria et sagittaria arte doctissimi, qui forte, simico illo nomine, Romanos adiuverunt ut Indos subigerent.

Verum ad Africam redeuntes, anno MDCCCXCII sepulchrum in Aegypto innotuit, cuiusdam magistratus ex regia aula Pepi I[1] et II[1] regum, quem docet lapis sepulchralis bellicae expeditioni praefuisse meridiem versus profectae: « Qui itaque, – ita narrat inscriptio –, reversus a regione spirituum, captivum duxit Donka

80]

FABULAE SELECTAE FONTANII
A IOANNE BAPT. GIRAUD LATINE REDDITAE
PASSIM RETRACTATAE A FRANCISCO XAV. REUSS.

CXVIII. — Educatio.

Germani fratres, Caesar Laridoque, venusta
Nati matre canes impavidoque patre,
Diversos nacti dominos, servare culinam
Incipit iste, vagas ille necare feras.
Mos varius variat fratrum nativa decora,
Quae micuere magis, vel periere brevi.
Nomen utrique novum datur: incola namque culinae
Audit iam Larido, sic vocitante coqua;
Alter, aprum cervumque potens superare, caninos
Caesar apud fratres audiit ipse prior.
Lex data, vulgarem ne sponsam Caesar haberet,
Stirpis et ignavae ne foret ille parens.
Degener at Larido, tot avorum stemmate fracto,
Obvia quaeque ferit foedera coniugii.
Hinc enata tribus, Gallos apud haud ita rara,
Quae gaudet cynico vertere more veru:
Gens, reliquae gentis probrum, quam fortia gesta,
Caesare digna, pigent, fercula lauta iuvant.
Dispar saepe patri soboles: mala cura diesque
Virtutes patrias heu! abolere solent.
Optima naturae pereunt, nisi rite colantur,
Dona; et fit Larido qui modo Caesar erat.

CXIX. — Lupus et Venator.

Auri sacra fames, sitis haud satianda lucrorum,
Quae nihili pendis munera larga deûm!
Tene meis frustra fabellis usque lacessam?
Aurem quando mihi, dives avare, dabis?
Thesauris, age, congestis nunc utere tandem;
Utere festinus: tempus, ut umbra, fugit.
Ergo visne? - Volo. - Quando? - Cras. - Crastina [num te
Lux dabit incolumem? mors inopina venit.
Tolle moras igitur; venatorisque lupique
Cladem, quam memorat fabula nostra, time.
Letifero cervum venator straverat arcu,
Cum fit et imprudens obvius hinnuleus.
Adiicitur iuvenis seniori, binaque iuxtim
Campo in gramineo corpora caesa iacent.
Hinnuleum si captarit cervumque Diana,
Praedam sat ditem se retulisse putat.
Non ita venator. Subit en (sua gratior esca)
Monstrum setigerum: vastus, obesus aper.
Sors manet hunc eadem, quamquam Mors stamina vitae
Aegre, sub dura pelle, secare valet.
At Falcata, quater repetitis ictibus, ictum
Tandem sternit humi, sternit ut exanimum.
Nunc iam praedarum sat erat; sed vasta cupido
Numquid victoris suevit habere modum?
Perdicem videt arcitenens sulcata per arva
Currere, dum redeunt vita furorque ferae.
Alitis exigui cupidus, vir cornua rursum
Arcûs adducit, iam paritura necem.
Ast aper extremo conamine fertur in hostem;
Enecat oppressum, quo super, ipse perit.
Hactenus haec curas avidorum fabula carpsit;
Nunc sordescentem carpat avaritiam.
Illac praeteriit lupus, haecque cadavera cernit;
Cernit, et: - « O faustam - clamitat ille - diem!
Ecce quaterna simul praegrandia corpora; parce
His tamen utar: avis rara, tot exuviae.
Parce (parcendi placuit vox semper avaro)
Si vivam, mensis sortiar inde cibum.
Sic est: quatuor haec sunt corpora; quatuor ergo
Hebdomadis solidis prandia iusta dabunt.
Caenarum seriem cras ordiar; ante sed ista,
Arcum quae curvat, chorda voranda mihi.
Haec nervo constat (nec odor me fallit) equino;
At vel frusta probus curat equina lupus.»
Sic fatus, chordam dente appetit; inde sagitta
Evolat, atque feram trudit ad ima Stygis.
Ad caput ut redeam, vitium fuge, lector, utrumque:
Ne cupidus nimium sis, nimiumve tenax;
Et sua venantem numquam, satiata cupido
Perdidit, et sua mens sordide avara lupum.

AD *VOCEM URBIS.*

Vocem salutat **Urbicam**, *Fontanii*
Qui Fabulas coepit latine vertere,
Gravi quidem labore; nam Giraudii
Volumen ipse sic refeci, versibus
Ut ex tricenis vix supersit integer
Unus vel alter. Ac fatebor candide,
Non huic opellae forsan admossem manum,
Si praescissem quam foret res ardua.
Nunc, quae semel sunt coepta, si vitam Deus
Viresque donet, est necesse absolvere.

Verum trimestres a meis lectoribus
Posco benignis ferias. Invisere,
Dum fervet aestas, sum rogatus dissitos
Quos Ister et Moldava campos alluit.
Autumnus ad flavum redire Tibridem
Ut siverit me, interpretandi prosequar
Munus; stilum polire nitar interim.
Manent quaterni de libris Fontanii
Nondum latine redditi; priores hactenus
***Vox Urbis** octonos recepit hospita.*
Quae fabulam cum vix supremam prompserit,
Prodibit et liber, ducentis paginis
Qui comprehendet unus omnes Fabulas,
Una libella cuilibet parabiles.

Vale, meique sis memor, ***Vox Urbica,***
September huc dum me vagum reduxerit.

Romae, idibus Maiis MDCCCCIII.

Franc. X. Reuss.

Dum *Vox Urbis* clarissimum scriptorem suum proficiscentem votis omnibus prosequitur, confidit eum in itinere sociorum omnino non obliturum. Ipso autem absente, comoediam vulgabimus, **Saturio**, quam de industria latinis versibus nobis conscripsit alter ille vir egregius, Ioannes Baptista Francesia (Subalpinus), cui publicas ob summam eius humanitatem nos referimus gratias, socii quidem plausus iterabunt.

SOCIIS ET LECTORIBUS COMMENTARII NOSTRI HUMANISSIMIS.

Neminem vestrum fugit quanti momenti fuerit Latinitatis Conventus primum Romae congregatus, unde et Latinitas et ipse Commentarius noster, — qui, uti promiseramus, et videre vobis fuit, in primis ordinibus decertavit, — novas sibi vires auxerunt. Atqui semina ne incassum fuerint iacta! Oportet enim ut omnes qui Latinitatem vere colunt atque procurant arctius inter se ac nobiscum iungantur. Neque verbis aliis opus est *Voci Urbis*, Sociorum benevolentiam in dies experienti, ut rem iterum iterumque commendet, utque rationes suggerat, quae facilius ad optatum finem adducant. Id tantum monitum volumus, nos fasciculum huius anni IX, Conventus gentium acta primum latine scripta continentem, plurimis exemplaribus typis mandasse, ut quam maxime diffunderetur, eaque cuique petenti cessuros exiguo pretio Libellae unius (Doll. $\frac{1}{4}$; Marck 1; Rubl. $\frac{1}{2}$; Coron. 1) pro denis fasciculis.

VARIA

Pharmacum omnes adversus pestes novum.

Res haec medicinalis primum anno MDCCLXXVIII notari in America Boreali coepta est, in oppido Memphi apud fluenta illa, quae Missisipi vocant. Febris horrenda saeviebat, cui nomen *pallida, flava, aurea*, et similia. (Vide Mortis superbiam tot nominibus decoratam!) Ad pyrograna et pyroballistas maximas confugerunt auxilia petentes, eo quod experti essent leve quoddam contagium deferbuisse olim cum, festo quodam die recurrente, ad exsultationem, ut solet fieri, fragor e ferreis vasibus, incensis pyrogranis, fuerit excitatus. Res eo cecidit uti exspectabant. Minui subito contagium. Quoniam quae applicata iuvant, repetita sanent necesse est, acrius et diutius tonitrua illa sequenti geminata sunt die. Lues cessavit. Viginti abhinc annis cum urbs Indorum Mysore *cholera* morbo horribiliter premeretur, ad illa tonitrua medicinalia magistratus applicuere mentem et manus. Itaque statim per vias, per plateas bellica tormenta adduci, contonare omnia fragore horribili haud aliter ac si crudele praelium ubique furiaret. Premebat, ut ita fieret, Magorum Sacerdotumque auctoritas, qui Deos annuntiabant propitios fore urbi, et servaturos, si magna pompa tonitribusque bellicis ducerentur. Festum et fragor integra die, nocte integra producti sunt. *Cholera* igitur abiit, idemque factum prospere est, quod anno MDCCCLX iisdem in regionibus, in urbe Bangalore patratum fuerat. Viri scitissimi, qui bacteriologicam disciplinam profitentur, studio rem prosequuti sunt, decreveruntque bacillos microbiaque commotione illa magna aeris, fumoque mori. Idcirco medicinam hanc novam probaverunt; ea tamen lege ut violentius, quam maxime posset, fieret, et ubique loci adhiberetur.

Auguror haec vera esse ad remedium; necessitatem, qua ineunda haec medicina sit, minime auguror.

Horologia expergefacientia, iuvante electride.

Pulcherrima nunc narrantur de electridis applicatione, melius de phonographo horologiis adiuncto. Rei seriem narrabo. Multiplex usus. Prima itaque machina additur idonea iis, qui exigua quamvis luce, si haec in cubiculo sit, requiescere nullimode possunt, ac tamen dum expergiscuntur horam scire desiderant. Est ad manus, - ne phosphoreis cereis, periculo certe non carentibus, ii utantur -, est, inquam, ad manus laqueus sub pulvillo latens. Ubi nodum extimulaveris in nuce latentem, horologium in tenebris fatur, et horam annuntiat faciente phonographo. Amplius. Constituta indicibus hora, qua e lectulo surgere decrevisti, prout elegeris, horologium, amoto illo stridore tintinnabuli molestissimi, humana penitus te voce compellat, et: - Age, - exclamat -, age; surgendi hora est; - (puta, hora septima), neque a clamando desistit nisi surrexeris et machinulam exclamantem cohibueris. Est et amplius. Apposito portae laqueo, si quis, te inscio, fur, latro, carnifex noctu vim, vel insidiam portae fecerit, phonographus ab horologio te vocibus appellat, apparitores vocat, et probra et vituperia simul in latronem impingit ea tamen arte, ut plures tecum esse homines videantur. Dicitur eiusmodi horologia, seu « phonorologia » grandiuscula nunc esse; posse in bulgis deferri; quae autem in peris ferri possunt magni nimis aestimari, et vix pecuniosissimis ea comparare licere.

Ioci.

Calligraphiae ratio.

Dum Siccia conserit sermones cum amica sua Coelina, ecce Marius, Sicciae filius, ferme puerulus, chartam afferens matri spectandam bellissimis litteris conscriptam: — Recte! — laudavit mater; et Coelina chartam arripuit ut videret... Curiosum femina genus! Attamen obstupuit; pulcherrimis quippe litteris notabatur. Et, ad amicam vultu conversa: Quo pacto — inquit, — assecuta es atque industria, ut hic tam belle scriberet? — Obvia, scilicet, — Siccia inquit —: praecepi ut egregie notaret quavis hebdomada, quae cupit munera Dominico habenda die; siquod autem minus optime vel una littera scriberet, munus illud non obtinet... Itaque cupiditas muneris exercitium dedit, exercitium perfectionem.

Parentibus rationem commendamus.

Novum corvorum genus.

Sacerdos templi S. Cyri, quod Parisiis est vir ex maximis et frequentibus patratis egregie virtute animi, caritate, domi militiaeque saepe equestribus insignibus publice donatus, cum per forum transiret, inhumani nonnulli irridere transeuntem coeperunt, et cum eo presbyterum iuniorem qui sinister abibat, imitantes voce graculos, et « cras! cras! » iterantes. Obvius fit irridentibus senex, et pallio quo amiciebatur remoto, pectus ostendit aureis insignibus pluribus, sericisque taeniis decorum, et addit: — Corvus ego, filioli, corvus ego, uti monetis; at vidistisne corvum umquam talibus instructum et fulgidum pennis? —

Tanta virtutis auctoritas! Obmutuere pudibundi, et patriae venerantes gloriam, detecto pileo salutavere silentes. et alio abierunt.

P. d. V.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI.

NENO SIMONETTI. **L'amore e la virtù d'imaginazione in Dante.** — Spoletii, edid. A. Ragnoli, MCMII.

— — **Per la vita viva e vera del pensiero latino nella scuola secondaria italiana.** — Comunicazione nel I° Congresso Internazionale latino in Roma il 16 Aprile 1903. — Spoletii, ex off. Umbria, MCMIII.

Thesaurus. Iuxta carmen Bohemicum C. J. Erben scripsit FR. PALATA. — Chemnitzii, apud Car. Wiechert, MDCCCCIII.

CIRO FERRARI. **Com'era amministrato un Comune del Veronese al principio del sec. XVI.** (Tregnago dal 1505 al 1510). — Veronae, ex off. G. Franchini, MDCCCCIII.

Can.co GIUSEPPE SIMONELLI. **Il clero e la moderna empietà.** — Aversae, ex off. Fr. Fabozzi, MDCCCCIII.

elucubratiunculae huic, haud quidem eius tituli in verba iuramus. Exsultanti enim et gestienti annuntiantis animo plurima indulgemus, quia non licet quieto esse nova reperienti, et ferme incredibilia narratu. At qui probe scimus quae prolata magnificentissime fuerunt ubi Zodiacus Tentyris (*Denderah*) in Europaeas incidit manus, cuius insculptae imagines Tolemaicum illum celeberrimum praeferre annum Sothiacum, nostris sex ac triginta millibus circiter aequum annis, videbantur, dum postea in ipsa templi porticu Tiberii Caesaris Augusti nomen emicuit, ipsoque super planispherio vox « autocrator », qua Domitius Nero satis aperte ostendebatur, apparuit, nos, inquam, qui probe ista scimus, caute abstinemus a gloriosa illa aetate firmanda, contenti parvo, scilicet, quod nemo, testimonium perhibente effossione, negabit.

De Susis agitur, urbe illa opulentissima et veterum scriptorum perennata stylo, nisi potius rectiusque dicam fama, quae primo diruta Assyriorum regum iniuria, avaritia, ferocia, mox a cineribus suis, quasi phoenix fabulosa, surrexit, subversa ipsa splendidior et opulentior, et in deliciis esse potentissimis regibus Achemenidis generis coepit, rursum dormitura millenium et saecula, et fortassis non ultra memorabilis, nisi gallicus vir I. De Mongan, anno MDCCCXCVI, Persidis Caesare, (*Sciah* dicunt) Mosaffer-ed-Din potestatem faciendi concedente, novas in Susiana solitudine effossiones invisisset magna auri, operariorum, ferri, scientiae vi, magna constantia, et non exigua spe faustissimi exitus. Atque exitus hic iam nihil ancipitis, nihil periculi, nihil dubii praefert, quam et adinventus sit Susorum locus, et ferme circumscriptus operibus, tentatumque hic illic solum divitias et mirabilia sua ultro obtulerit, pluraque se daturum despondeat, praesertim cum sub ipsis ruderibus rudera antiquiora exhibuerit, quibus, abhinc quindecim annorum millia (ita spes et vox est) sepultos thesauros vetustissimae Susanorum urbis, effodientibus polliceatur. Qui igitur olim reges Elamitae, Susianae regioni et Iranicae praefuerunt, assurgent attonitis doctis e sepulchro, ubi vulnerati conticuere tot saeculis, et characteribus, quibus dum viverent utebantur, seriem liberorum suorum, historiam suae gentis, patrataque facinora annuntiabunt? Haec non speranda modo, sed pro certo habenda credimus, et quia credimus, ab iisdem annos non modo certissimos exspectamus, sed pretiosam artibus et narrationibus supellectilem praestolamur.

(Ad proximum numerum).

G. P.

ANNALES.

Macedonica seditio — Mandchouriana Russorum occupatio — Metensia solemnia — Mauritanum bellum.

MACEDONICA res adhuc sollicitudine afficit Europae gentes. Crebris enim pugnis etiamnunc dimicatur, mala plerumque Macedonum fortuna, at mira virtute semper. Innovantur profecto Graecorum fasti; ad quid vero? Adventantibus enim, praesertim ad litus Thessalonicum, in dies novis navibus loricatis ex omni natione, cohibendos sibi maxima vi perduelles sensere Turcae, tum christicolas tum adversantes Albanenses, atque in utramque partem multis copiis facto impetu, hinc dispulerunt cohortes errantes Bulgarorum, inde Ipek urbem Albanensium brevi pugna tenuere. Turcarum autem legatis ad Bulgaros viriliter obtestantibus quod auxilia clam perduellium turmis in Bulgaria pararentur, belli casum inde sumi nemini visum est; sed ipse Ferdinandus princeps Lutetiam, ut diximus, profectus in meliorem mentem rediit, atque ad patria moenia remeavit. Modo igitur sunt qui putent, si danda sit Turcarum sponsionibus fides, iura, novissimo foedere pro christicolis constituta, fore ut reserventur, praesertim cum fracta iam appareat Albanensium tenacia. Hisce autem auguriis utrum sit accedendum, an non, haud facile coniectaveris.

★

De Mandchuriana quaestione metus erat ne novae orirentur discordiae: Russi enim putabantur ita agere, ut simulata recedendi voluntate, milite tamen et armis terram usque retinere ac possidere vellent, non alias ferme quam olim Angli de Aegyptio litore praecaverunt. At Russi satis aperte tum Londini, tum Washingtonii per legatum suum professi sunt sese, ob urgentes adhuc publicae tutelae necessitates, suum discessum prorogasse. Res aperta plane! Nam ferreum iter iis sternendum est, quod inivernnt per Mandchouriae fines ad mare; quod cum expleverint et Russis operariis machinariisque per omnem viam et per currus omnes munierint, tunc profecto cohortes moscovitae Sinenses fines derelinquent, nisi tamen novi etiam patuerint eventus quorum causa ultra differenda dies profectionis videatur! Atque hisce contenti, omnes qui tum in Anglia tum in America timebant quievere.

★

Solemnissimum insonuit inter bellica discrimina pacis carmen et gloriae, quod iterum cecinit Wilhelmus Caesar cum, Metensi in urbe, nova facies maximi templi nuperrime instaurata, ipso adstante, detecta est. Caesarea invitatione appellatus aderat Kopp, Purpuratus Vir, quem Leo ipse Pontifex Summus legatum *a latere* selegerat. Quare Wilhelmus ille humanissime salutans ei obtestatus est saluberrimum atque sibi iucundissimum, una cum ipso templi novas fores tamquam pacis ostia inaugurare. Ipsa autem in ecclesiae facie, plurima inter signa quibus portae exornantur, imperialis statua, monumentum aequalibus et nepotibus prostat.

★

Memorandae postremo, at non item faustae, Mauritaniae res, quarum immo fortuna converti paullatim in ipsum regem iterum videtur. Nam qui rebellibus praeest Abu-Hamara regias copias rursus fundens, Tetuan urbis moenia appropinquare traditur. Parum tuta igitur in urbe commoratio; inde peregrini qui illam urbem incolunt passim discedunt, obsidionem vel necopinatum proelium metuentes. Ad ostia imperii tamen vigilant Ceuta in oppido Iberi, vigilant in Gaditano freto navigia Anglorum.

POPLICOLA.

PUBLICI PER ORBEM COETUS
LEGIBUS FERENDIS.

In Anglia iterum disceptatum de Hibernica lege maxima, quae insulae illius terras suis colonis reddat paullatim, atque maximis votis lata lex. Mox de navalibus bellicis rebus summa expensarum recognita, atque decretum ut nova arma et naves congerantur.

In Brasiliana republica inaugurata sessio oratione Praesidis, qui praesertim de re pecuniaria optime redintegrata locutus, fata meliora suo populo est auspicatus.

Creta in insula nova sessio, Georgio principe adstante, convocata, universorum suffragio solemniter votum emisit de adiicienda quamprimum insula Graecorum regno.

In Gallia de sodalibus religiosis suis e domibus late pulsis acerrima habita in comitiis disceptatio, Gayraud sacerdote primo dicente. Vani tamen conatus, cum administri victores discesserint.

In Italia bellicae rei per aliquot dies rationes ductae ob socialistarum indesinentes, quamquam frustra omnino, emendationes propositas.

SCRIBA.

AENIGMATA
I.

Sum verbum? Raucam vocem designo caninam.
Sum nomen? Fuge me, ne spoliere bonis!

II.

Sum verbum? Mihi ne pare! Do iussa nefanda:
Spernere te leges atque nocere volo.
Sum nomen? Lateo sub dumis herba modesta,
Ast, ubi sim, semper prodit amoenus odor.

FR. PALATA.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad Commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet opus, cui titulus:

IOANNIS BERNARDI VIGI
DE SINDONE TAURINENSI
CARMEN.

Aenigmata an. VI, n. VII proposita his respondent:

Iubar - Pavor - Palear.

Ea rite soluta miserunt:

I. B. Pesenti, *Roma.* — Car. Strachey, *Londino.* — Rich. Malotta S. I., *Brzozów.* — Hector Landi, *Turrita.* — F. Arnori, *Mediolano.* — D. Le Provost, *Briocen.* — Guil. Schenz, *Ratisbona.* — Petr. Garrone, *Pezzana ad Vercellas.* — Georg. Maurer, *Bonna.* — H. A. Strong, *Liverpolia.* — V. Laskin, *Roslavl.* — Civis Romanus, *Limbach.* — Lyceum A. Manzoni, *Mediolano.* — Car. Stegmüller, *Sabaria.* — V. Hertel, *Mindhusio.* — E. Burg, *Argentorato.* — Benvenutus a Foro Cornelii, *Faentia.* — Petrus Tergestinus. — Ioan. Cantono Ceva marchio, *Vercellis.* — Iul. Sernatinger, *Dresda.* — Ant. Lasota, *Sutrio.* — — Guil. Müller, *Monachio.* — Collegium Scholarum Piarum *Stellae* — Lad. Lud. Podobinski, *Cracovia.* — I. I. Dunne, *Dublino.* — Ad. Huza, *Grybovia.* — Alex. Maliandi, *Neapoli.* — Herm. Gini; Tr. Grottanelli, *Aquis Taurinis.* — Alex. P. Gest, *Lambertville.*

Sortitus est praemium

CAROLUS STRACHEY,

ad quem missum est opus, cui titulus:

IOANNES VALLARINUS
DE CAII CRISPI SALLUSTII
ARCHAICA ET VULGARI SCRIBENDI RATIONE.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE — Ex officina *Pacis* Phil. Cuggiani.